

POLITIET

Notat

<i>Fra</i>	Kripos	<i>Dato</i>	22. mai 2013
<i>Til</i>	Stortingets justiskomite	<i>Vår referanse</i>	
		<i>Saksbehandler</i>	
		<i>Telefon</i>	
		<i>Telefaks</i>	

FORSVARERS PRAKTISKE TILGANG TIL SAKENS DOKUMENTER – FORSLAG TIL ENDRINGER I DEPARTEMENTETS FORSLAG – PROP. 147L

Det vises til Kripos' innlegg for Justiskomiteens i komiteens åpne høring 21. mai 2013. I innlegget ble det blant annet tatt til ordet for enkelte justeringer i / tillegg til de forslag som er fremmet av departementet hva gjelder hvordan forsvarers (og mistenktes) rett til innsyn skal gjennomføres i tilfeller hvor aktuell saksinformasjon er av særlig personsensitiv karakter.

Kripos ønsker å supplere innlegget gjennom dette notatet som i korte trekk oppsummerer våre synspunkter og konkretiserer våre forslag.

Kort om temaet / problemstillingen

Temaet er behandlet av departementet i Prop. 147L, pkt 4.13 (s 61-64) og delvis i punkt 6.10 (s 110). Problemstillingen er begrenset, og er oversiktlig og greit beskrevet under disse punkter, og vi viser til teksten.

Som det fremgår vil det i mange saker inngå store mengder informasjon som kan karakteriseres som personsensitive og som ikke vil ha relevans i forhold til straffesaken. Det typiske eksempelet vil være materiale fra kommunikasjonskontroll, som i større saker kan omfatte tusenvis av samtaler hvor også andre enn mistenkte selv inngår, og hvor store deler av materialet ikke relaterer seg til straffbare forhold.

Det aktuelle materialet vil – i henhold til våre regler om innsyn – være en del av den informasjonsmengden som forsvarer (og siktet) skal ha tilgang til (del av "sakens dokumenter").

For å sikre en betryggende forvaltning av dette materiale, herunder for å redusere risikoen for spredning av personsensitive opplysninger, har Metodekontrollutvalget og flere av høringsinstansene har tatt til ordet for lovendringer som sikrer at slikt materiale kan gjøres tilgjengelig for forsvarer på alternative måter – typisk ved at det gjøres tilgjengelig ved gjennomgang hos politiet.

Kripos

Dagens regelverk for hvordan forsvarers innsyn skal gjennomføres er oversiktlig beskrevet i punkt 4.13.1 (s 61-62) og innebærer i korte trekk at forsvarer skal overleveres en kopi av materialet, det vil i praksis si saksdokumenter på papir og store datamengder (samtaler, trafikkdata mv) på CD eller harddisk. Det vises til straffeprosessloven § 242, jf påtaleinstruksen § 16-2 hva gjelder reguleringen på etterforskningsstadiet, og til straffeprosessloven § 264, jf påtaleinstruksen §§ 25-4 og 25-5 hva gjelder reguleringen av dette fra det tidspunkt tiltale er tatt ut.

Departementets forslag og våre kommentarer

Departementet har fulgt opp forslaget fra Metodekontrollutvalget og høringsinstansene.

Departementet uttaler i den forbindelse blant annet;

- at det ser ut at dagens praksis vil kunne utgjøre et inngrep i personvernet,
- at rett til innsyn ikke er det samme som et ubetinget krav på at all informasjon utleveres fysisk, og
- at det sentrale etter EMK er at tiltalte får kunnskap om hva som foreligger av opplysninger – det stilles ingen spesielle krav til måten innsynsretten gjennomføres på.

Måten departementet følger opp dette på er å foreslå et tillegg inntatt i straffeprosessloven § 264, 1. ledd, 3 pkt;

"Er det sterke hensyn som taler mot å oversende saksdokumenter, kan de gjøres tilgjengelige for forsvareren på annen forsvarlig og hensiktsmessig måte".

Kripos mener selve tillegget er godt. Det gir hensiktsmessige muligheter til alternative måter å gjøre materiale tilgjengelig på, samtidig som det klart signaliserer at hovedregelen fremdeles skal være fysisk overlevering til forsvarer.

Problemet er at departementet – gjennom kun å foreslå en endring i straffeprosessloven § 264 - har avgrenset sitt forslag til bare å gjelde fasen etter at tiltale er tatt ut. Med andre ord vil muligheten for slike alternative måter for tilgjengeliggjøring ikke foreligge i fasen forut for tiltale (etterforskningsfasen). Som det fremgår på side 64, høyre spalte, siste avsnitt, er dette en ønsket løsning fra departementets side.

Kripos vil sterkt understreke at dette ikke er en god avgrensning. Den vil medføre at endringen får minimal effekt særlig i de saker hvor mengden personsensitivt materiale erfaringsmessig er størst. Vi vil i den forbindelse blant annet trekke frem;

- Det er i etterforskningsfasen forsvarers rett til innsyn i slikt materiale vil oppstå. Denne rett følger av dagens regelverk og dette vil bestå upåvirket av den lovendingsprosess som gjennomføres nå.
- Det er i etterforskningsfasen forsvarer rent faktisk vil kreve innsyn i slikt materiale og rent faktisk vil få utlevert materialet fra politi / påtalemyndighet.
- Den beskrivelse av praksis som synes å fremgå av nevnte side 64, høyre spalte, siste avsnitt - hvor departementet anfører at adgangen til unntak mv gjør det unødvendig med en tilsvarende mulighet for alternativ tilgjengeliggjøring på etterforskningsstadiet – korresponderer ikke med dagens virkelighet.

Konsekvensen ved den begrensning departementet har valgt blir da at man på tiltaletidspunktet – for å sikre forsvarlig forvaltning av personsensitivt materiale – er gitt mulighet til alternativ tilgjengeliggjøring for forsvarer. Den ønskede effekt (den forsvarlige forvaltning) kan imidlertid ikke oppnås idet materialet allerede er utlevert i den forutgående etterforskningsfasen (i henhold til gjeldende regelverk og praksis).

Dette er naturlig nok ingen god løsning – og problemet forstøkes ytterligere ved de valg departementet har gjort når det kommer til forsvarers forvaltning av materiale hun/han rent faktisk har fått utlevert. Det vises til pkt 6.10 på side 110, hvor departementet ikke tiltrer et ønske om regler som sikrer at denne type materiale skal tilbakeleveres / slettes når saken er ferdig behandlet. Dette er for Kripos' svært vanskelig å forstå og fremstår som helt uforenelig med departementets uttalte forståelse hva gjelder behovet for en mer betryggende forvaltning av slikt materiale. Kripos følger heller ikke departementets argumenter avslutningsvis i høyre spalte på side 110:

- At en plikt til sletting / tilbakelevering ikke må kolliderer med forsvarers mulighet til å ivareta klientens interesser er selvsagt. Vi ser imidlertid ikke betydningen av dette argumentet når en sak er endelig avsluttet eller forsvareroppdraget for øvrig er avsluttet.
- At det savnes høringsinnspill fra forsvarerhold kan ikke være et tungt argument. Forsvarerholdet er invitert til å uttale seg i høringen.
- At departementets foreslåtte endringer i straffeprosessloven § 264, 1. ledd vil bety at slikt materiale i stor utstrekning kan tilgjengeliggjøres på annen måte, er etter vår vurdering ikke reelt. Vi viser til våre kommentarer ovenfor og det faktum at hoveddelen av slikt materiale vil være utlevert i fasen før straffeprosessloven § 264, 1. ledd kommer til anvendelse.

Den samlede konsekvensen av departementets avgrensninger blir da rent faktisk at hoveddelen av denne type personsensitivt materiale (fremdeles) må utleveres som før og heller ikke må slettes / innleveres etter avsluttet sak.

Konkrete forslag til justeringer

For å sikre sammenheng i regelverket – og muligheten for en praksis som korresponderer med de uttalte ønsker om en forsvarlig forvaltning av denne type personsensitiv informasjon – foreslår Kripos at lovgiver supplerer departementets forslag med ytterligere endringer i regelverket. Konkret foreslås følgende:

På tiltalestadiet

Departementets forslag til tillegg inntatt i straffeprosessloven § 264, 1. ledd, 3 pkt opprettholdes.

På etterforskningsstadiet

Det gjøres et tillegg i straffeprosessloven § 242 tilsvarende den ordlyd som departementet har foreslått i forhold til straffeprosessloven § 264. Alternativt kan det gjøres en henvisning fra straffeprosessloven § 242 til aktuelt tillegg i straffeprosessloven § 264. Umiddelbart synes det naturlig at tillegget i eller henvisningen fra straffeprosessloven § 242 gjøres i bestemmelsens siste ledd.

Etter at sak er avsluttet (tilbakelevering fra / sletting hos forsvarer)

Det gjøres tillegg i henholdsvis påtaleinstruksen §§ 16-2 og 25-5 som klargjør at det kan settes som vilkår ved utlevering at materiale skal tilbakeleveres når forsvarers oppdrag er avsluttet / saken er avgjort ved rettskraftig dom "...dersom sterke hensyn tilsier det".

I den grad komiteen ønsker temaet utdypet ytterligere eller for øvrig har spørsmål ber vi om å bli kontaktet. Kontakt kan enklest gjøres til politinspektør Reinert M. Ottesen pr telefon 95295018 eller pr mail reinert.ottesen@politiet.no.

Med hilsen

Ketil Haukaas

VEDLEGG 2

POLITIET

MOTTATT
30 APR 2012

Politidirektoratet

POLITIDIREKTORATET	
30 APR 2012	
Arhiv <i>OR-13</i>	Saksnummer <i>319</i>
Saksnr <i>11/576</i>	Sak nr <i>5</i>

Deres referanse
2011/00576-23192

Vår referanse
201200210

Dato
23.04.2012

Høring - rapport om politiets lovhjemler for å forebygge alvorlig atferd fra risikosupportere

Kripas viser til Politidirektoratets brev av 8. februar 2012 med vedlagt rapport fra nedsett arbeidsgruppe vedrørende ovennevnte.

Det følger av direktoratets brev at arbeidsgruppens hovedkonklusjoner er følgende:

1. Nasjonal lovgivning oppfyller Norges forpliktelser iht. Europarådets konvensjon av 19. august 1985 om tilskuervold og dårlig oppførsel ved idrettsarrangementer generelt, og fotballkamper spesielt.
2. Politiloven § 7 dekker i stor grad politiets behov, og gir i det alt vesentlige samme inngrepsmuligheter som dansk politi har etter "Lov om sikkerhed ved bestemte idrettsbegivenheter" av 30. april 2008.
3. Det foreslås at straffeprosessloven § 222b endres slik at bestemmelsen blir anvendelig overfor enkeltpersoner som tilhører grupper som kan representere fare for liv og helse og den offentlige orden i tilknytning til idrettsarrangement.

Arbeidsgruppen har vurdert den ovennevnte danske lovgivningen, herunder lovens kapittel 2 om kamptenebestemmelser, og gir uttrykk for at disse bestemmelsene i praksis ikke synes å gi videre hjemler i forhold til kamptene/oppholdsforbud enn politiloven § 7. Arbeidsgruppen antar at politiloven § 7 sammen med de foreslåtte justeringene av straffeprosessloven § 222b vil gi tilstrekkelige fullmakter for politiet.

Kripas slutter seg i hovedsak til ovennevnte konklusjoner, men tillater seg å komme med enkelte bemerkninger.

Ad punkt 2 - politiloven § 7

Når det gjelder politiets adgang til å utestenge risikosupportere fra trenner og/eller andre bestemte geografiske områder, så er det grunn til å bemerke at anvendelsesområdet til politiloven § 7 er begrenset, og skiller seg etter vår oppfatning vesentlig fra ovennevnte danske lovgivning. I korte trekk synes "Lov om sikkerhed ved bestemte idrettsbegivenheter" av 30. april 2008 å gi politiet, på visse vilkår, kompetanse til å beslutte individuelle kamptener i forbindelse med bestemte idrettsarrangement med en varighet inntil 2 år.

Kripas

Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet
Post: Postboks 8163 Dep, 0034 OSLO
Tlf.: 23 20 80 00 Faks: 23 20 88 80
E-post: kripas@politiet.no

Orgnr.: 974 760 827

Kripes har i denne forbindelse vært i kontakt med politiasistent Lars Riby ved Rigspolitiet, Danmark, som opplyste at det i fotballsesongen 2011 var 51 gjeldende karantener. Karantenen medfører i utgangspunktet utestengning inntil 2 år, herunder at personen som er ilagt karantenen ikke kan oppholde seg i en radius av 500 meter fra arenaen i 6 timer før og etter kamp.

Politiloven § 7 omfatter kun tiltak med siktemål å avverge og forebygge faren for nærtstående hendelser. Tiltak etter politiloven § 7 er således kun aktuelt kort tid i forkant av en forventet hendelse og vil bare hjemle tiltak av begrenset varighet, formentlig høyst noen få dager. Bestemmelsen antas ikke å hjemle utestengning og/eller oppholdsforbud av en viss varighet, eksempelvis en fotballsesong som varer flere måneder.

Kripes oppfatter, på bakgrunn av vedlagt notat fra Oslo politidistrikt, at distriktet er lite tilfreds med anvendelsesområdet til politiloven § 7 – herunder politiets mulighet til å beslutte utestengning og/eller oppholdsforbud av en viss varighet. Det vises til vedlagt notat for en nærmere begrunnelse fra politidistriktet.

Ad punkt 2 – straffeprosessloven § 222b

På bakgrunn av de begrensninger som ligger i politiloven § 7, oppfatter Kripes at arbeidsgruppen ønsker å styrke politiets hjemmelsgrunnlag ved å foreslå visse endringer i straffeprosessloven § 222b (oppholdsforbud). Vi oppfatter at de foreslåtte endringene, i korte trekk, innebærer at:

- det bør være enklere å nedlegge oppholdsforbud andre steder enn gruppens "tilholdsted"
- samt at færevurderingen i bestemmelsens første ledd, første punktum, bør utvides til å omfatte utenforstående – og ikke kun personer som tilhører de aktuelle "gruppene"

Som nevnt innledningsvis, så antar arbeidsgruppen at politiloven § 7 sammen med de foreslåtte justeringene av straffeprosessloven § 222b, vil gi tilstrekkelige fullmakter for politiet.

Kripes er enig med arbeidsgruppen i at de foreslåtte endringene av straffeprosessloven § 222b vil medføre en utvidelse av bestemmelsens virkeområde, og at bestemmelsen vil kunne hjemle oppholdsforbud som er løpende gjennom en hel fotballsesong.

Det bør imidlertid bemerkes at straffeprosessloven § 222b kan anvendes kun når det er fare for "voldsutøvelse" som kan føre til "skade". I tråd med Bjerke m.fl. sin kommentarutgave til straffeprosessloven, legges det til grunn at skadebegrepet skal forstås på samme måte som i straffeloven kapittel 22, altså et "kvalifisert" kniv til skaden. Når det gjelder voldsutøvelsen uttales det i kommentarutgaven at denne "kan i prinsippet være av enhver art. Men det er først og fremst ved bruk av skytevåpen og sprangstøff at det kan være grunn til at utenforstående blir skadet" (4. utgave, side 190).

I de tilfeller hvor det eksempelvis er fare for alvorlige ordensforstyrrelser, så antas ikke straffeprosessloven § 222b å hjemle oppholdsforbud, og politiet vil eventuelt måtte nedlegge kortvarige forbud i medhold av politiloven § 7. Den danske karanteneavgivningen synes å gi politiet videre fullmakter, idet politiet selv kan beslutte varige oppholdsforbud (karantene) dersom det foreligger begrunnet mistanke for at en person har overtrådt nærmere angitte straffebestemmelser – og at det foreligger fare for at mistenkte ellers vil begå nye straffbare handlinger. Når det gjelder de angitte straffebestemmelsene, så omfatter dette blant annet grove ordensforstyrrelser og skandeværk.

Det bemerkes for øvrig at oppholdsforbud etter straffeprosessloven § 222a knytter seg til fare for at vedkommende vil begå straffbare handlinger, og er ikke begrenset til "voldsutøvelse". Det samme gjelder straffeloven § 33, hvor grunnvilkåret for tilleggsstraff er at det foreligger overtredelse av en straffbar handling.

På bakgrunn av ovennevnte reiser Kripes spørsmål om straffeprosessloven § 222b bør endres, slik at anvendelsesområdet utvides i forhold til eksisterende vilkår om at færevurderingen kun knytter seg

til fremtidig "voldsutøvelse." I forhold til problemstillingene som tas opp i høringen, herunder behovet for å forebygge alvorlige forstyrrelser av den offentlige ro og orden i tilknytning til arrangementer, så er det grunn til å tro at en slik utvidelse vil kunne styrke hjemmelsgrunnlaget til politiet. Kripas har ikke foretatt noen nærmere vurdering av hvordan en slik eventuell utvidelse av straffeprosessloven bør utformes.

Kripas slutter seg til direktoratets syn om at hjemmelsgrunnlaget ikke bør avgrenses til bestemte type arrangementer.

Når det gjelder straffeloven §§ 29, 33 og 53, så kan vi ikke se at disse bestemmelsene foranlediger spesielle kommentarer.

Avslutningsvis bemerkes det at våre kommentarer i hovedsak er basert på følgende grunnlagsdokumenter;

- Arbeidsgruppens rapport
- Kripas sin nasjonale situasjonsbeskrivelse for fotballsesongen 2012
- Notat fra Oslo politidistrikt til Kripas 7. mars 2012, vedrørende distriktets arbeidsmetodikk og strategi på aktuelle problemområder.

Med hilsen

Ketil Haukanes
ass. sjef Kripas

Jonkin Staff
politidørøkal

Vedlegg: Risikosupportere - arbeidsmetodikk og strategi, notat 7. mars 2012, Oslo politidistrikt

